

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพของผู้ทำบัญชีในจังหวัด เชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั่น และมีผลต่อความคิดปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้น ทัศนคติจึงเป็นพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก

องค์ประกอบของทัศนคติ มี 3 ประการ คือ (สร้อยตระกูล ธรรมานะ, 2545: 64-65)

1. องค์ประกอบด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Component) ความคิดความเข้าใจนี้จะเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้หรือความเชื่อซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในประสบการณ์ต่างๆ จากสภาพแวดล้อมอันเป็นเรื่องของปัญหาในระดับที่สูงขึ้น อาทิ นักบริหารหรือผู้บังคับบัญชามีความคิดหรือความเชื่อที่ผู้ใต้บังคับบัญชาของเขานั้นมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่ สามารถปกครองตนเองได้ ดังนั้นเขาจึงให้ความเป็นอิสระในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงานการวินิจฉัยสั่งการ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) องค์ประกอบด้านความรู้สึกนี้จะ เป็นสภาพทางอารมณ์ (Emotion) ประกอบกับการประเมิน (Evaluation) ในสิ่งนั้นๆ อันเป็นผลจากการเรียนรู้ในอดีต ดังนั้นจึงเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็นอันเป็นการยอมรับ อาทิ ชอบ ถูกใจ สนุก หรือปฏิเสธต่อสิ่งนั้น อาทิ เกลียด โกรธ ก็ได้ ความรู้สึกนี้อาจทำให้บุคคลเกิดความยึดมั่นและอาจแสดงปฏิกิริยาตอบโต้หากมีสิ่งขัดกับความรู้สึกดังกล่าว

3. องค์ประกอบด้านแนวโน้มของพฤติกรรม (Behavior Tendency Component) หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม หรือปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนชอบหรือเกลียดอันเป็นการตอบสนองหรือการกระทำในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้นๆ อาทิ บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อระบบประชาธิปไตย หรือมีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย บุคคลผู้นั้นก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมหรือการ

แสดงออกใดๆ ที่เป็นการสนับสนุนหรือส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันเป็นพฤติกรรมแบบเข้าหาหรือแสวงหา (Seek Contact) ตรงกันข้ามหากมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นๆ ไม่ดีก็จะเกิดพฤติกรรมในการถอยหนีหรือหลีกเลี่ยง (Avoiding Contact)

แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพบัญชี

1) **ผู้ทำบัญชี** (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2543ข: ออนไลน์) หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม โดยผู้ทำบัญชีจะต้องมีคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

1.1) พนักงานของกิจการ ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี สมุหบัญชี หัวหน้าแผนกบัญชี หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกว่าชื่ออย่างอื่นซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

1.2) ผู้รับจ้างทำบัญชีอิสระ กรณีที่บริการรับทำบัญชีในรูปบุคคลธรรมดา

1.3) ผู้ทำบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชี ได้แก่ หัวหน้าสำนักงาน กรรมการหรือผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งรับผิดชอบในการให้บริการรับทำบัญชี

1.4) ผู้ช่วยผู้ทำบัญชี ผู้ทำบัญชีที่รับทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีปีละเกินกว่า 100 ราย ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ทำบัญชี

2) **คุณสมบัติของผู้ทำบัญชี** (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2543ก: ออนไลน์)

2.1) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

2.2) มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำบัญชีเป็นภาษาไทยได้

2.3) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

2.4) มีวุฒิการศึกษาเช่นเดียวกับวุฒิการศึกษาของผู้ทำบัญชีตามประกาศของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี

ก) ผู้ทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา มี

ทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท

สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท

รายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท

ต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการทำบัญชีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาซึ่งทบวงมหาวิทยาลัย หรือคณะกรรมการ

ข้าราชการพลเรือน (กพ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชี

ข) ผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีดังต่อไปนี้ ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี

3) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2547ก: ออนไลน์) ผู้ทำบัญชีจะต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพตามหลักสูตรและสถาบันที่อธิบดีให้ความเห็นชอบ ไม่น้อยกว่า 27 ชั่วโมงในทุกกรอบสามปี โดยจะต้องเป็นหัวข้อทางการบัญชีไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง และในแต่ละปีจะต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมรวมกันได้ดังต่อไปนี้

- 3.1) อบรมหรือสัมมนา
- 3.2) การเป็นวิทยากร ผู้บรรยาย ผู้ดำเนินการสัมมนา
- 3.3) การเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษา
- 3.4) การสำเร็จการศึกษาในคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี
- 3.5) การผ่านการศึกษาระยะรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี
- 3.6) กิจกรรมอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนด

4) จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2547ข: ออนไลน์) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี หรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนตามมาตรฐานบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 โดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นผู้จัดทำจรรยาบรรณโดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่อง

- 4.1) ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต การไม่ปกปิดข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงิน
- 4.2) ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน มีการเข้าอบรม และพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องตามที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนดไว้ ไม่ปฏิบัติงานในกิจการที่เกินความรู้ความสามารถของตนที่จะปฏิบัติงานได้
- 4.3) ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ ไม่เปิดเผยความลับของลูกค้าที่ได้ทราบจากการปฏิบัติงาน

4.4) ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้ ไม่ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันควร

ทั้งนี้หากผู้ทำบัญชีประพฤติผิดจรรยาบรรณตามที่กล่าวข้างต้นนายทะเบียนมีสิทธิเพิกถอนชื่อออกจากทะเบียนผู้ทำบัญชีของสภาวิชาชีพ

5) ทักษะทางวิชาชีพสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2552: ออนไลน์)

5.1) ทักษะทางปัญญา ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถแก้ปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลยพินิจที่ดีแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กรได้

5.2) ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน ประกอบด้วย ความชำนาญทางตัวเลข ความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์แบบจำลองการตัดสินใจและความเสี่ยง การวัด การรายงาน และความรู้ด้านกฎหมายและเกณฑ์ข้อบังคับ

5.3) ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ได้แก่ การจัดการตนเอง ความคิดริเริ่ม อธิติพล และการเรียนรู้ตนเอง ความสามารถที่จะเลือกและเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัด และจัดแรงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา ความสามารถที่จะเข้าร่วมและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง พิจารณาการปรับใช้ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ ให้เข้ากับการตัดสินใจ ความระมัดระวังสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

5.4) ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทำงานร่วมกับคนอื่นในองค์กรได้ดี รับและส่งผ่านสารสนเทศได้ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ

5.5) ทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ได้แก่ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการโครงการ การจัดการบุคลากรและทรัพยากร และการตัดสินใจ ความสามารถที่จะจัดและแบ่งหน้าที่งาน ที่จะจูงใจและพัฒนาบุคลากร การมีภาวะผู้นำ การพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้มีวิชาชีพ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เสาวลักษณ์ หนูสุวรรณ (2544) ศึกษาเรื่อง ทักษะคติของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 ได้แบ่งผู้ประกอบวิชาชีพเป็น 5 กลุ่มคือผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้รับจ้างทำบัญชี นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐและวิสาหกิจ พนักงานบัญชีของธุรกิจเอกชน จำนวน 250 คน ผลการศึกษาทักษะคติด้านความรู้ความเข้าใจทั้ง 5 กลุ่ม มีความรู้ความเข้าใจค่อนข้างดี แต่ขาดความรู้เรื่องโทษของการไม่จัดทำงบการเงินและยื่นงบการเงินภายในกำหนด และเรื่องการยกเว้นให้ธุรกิจที่มีขนาดตามที่กฎกระทรวงกำหนดไม่ต้องรับการตรวจสอบและแสดงความเห็น โดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทักษะคติด้านความรู้สึกรู้สึกผู้ประกอบวิชาชีพการบัญชีส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่าพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 มีผลทำให้การจัดทำบัญชีมีความถูกต้องและโปร่งใส แต่เห็นด้วยเรื่องคุณวุฒิการศึกษาของผู้ทำบัญชีตามประกาศกรมทะเบียนการค้า ทักษะคติด้านพฤติกรรมส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับข้อกำหนดบางประการหรือผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 แต่ถือว่าพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 เป็นกฎหมายการบัญชี

สุพจน์ คำมะนิค (2548) ศึกษาเรื่อง ทักษะคติของพนักงานปฏิบัติการบัญชี ที่มีต่อการทำงานด้านบัญชีของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าพนักงานปฏิบัติการบัญชีของธนาคารมีทัศนคติที่ดีและให้ความสำคัญต่อการทำงานด้านบัญชีของธนาคาร กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ซึ่งได้แก่ ระบบการจัดทำบัญชีของธนาคารที่จัดทำบัญชีตามหลักการบัญชี เครื่องมือ-อุปกรณ์ในการทำงานที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับพนักงานการบังคับบัญชาของหัวหน้าสายงานที่หัวหน้าสายงานมีความเที่ยงธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและสอนงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชายู่เสมอ ความทันสมัยของโปรแกรมบัญชีที่มีความแม่นยำในการประมวลผลตลอดจนการจัดเก็บข้อมูลทางบัญชี เพื่อให้ข้อมูลทางบัญชีของธนาคารมีความเชื่อถือมากที่สุด ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของธนาคารคือ มีการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานให้พนักงานทุกๆ ปี การพัฒนาฝึกอบรมพนักงานโดยการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของพนักงานธนาคาร

อังคณา จีรัง (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคติของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในเขตจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีส่วนใหญ่ทำบัญชีเป็นอาชีพหลัก มีประสบการณ์ในการทำงานด้านวิชาชีพบัญชีน้อยกว่า 3 ปี และติดตามความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2547 จากเว็บไซต์เกี่ยวกับวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในระดับดีเยี่ยมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ยกเว้นกลุ่มการบัญชีภาษีอากรที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับต้องพัฒนา ด้านความคิดเห็นพบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเรื่อง ผู้มีอำนาจลงนามในบริการสอบบัญชี ต้องเป็นผู้สอบบัญชี

รับอนุญาต สภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่กำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทุกด้านต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณ มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และการใช้บทลงโทษสูงสุด สำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตาม

ณพิชญา อภิวังค์งาม (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดของผู้ทำบัญชีในจังหวัดลำพูนต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีอาชีพทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมและได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอบรม/สัมมนาการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพทางจดหมายจากหน่วยงานที่จัดอบรม/สัมมนา ด้านความรู้ ความเข้าใจ ผู้ทำบัญชีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร ด้านความคิดเห็นผู้ทำบัญชีเห็นด้วยมากที่สุดที่ผู้ทำบัญชีควรมีวุฒิขั้นต่ำปริญญาตรี และควรเข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพอย่างน้อยปีละ 6 ชั่วโมง ด้านพฤติกรรมพบว่าผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่ปฏิบัติตามระเบียบของประกาศเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพและได้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ทำบัญชีมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved